

Joanna Szczepkowska Tajemnice rodzinnego archiwum

Matka nie powiedziała jej wiele. Zaczęła szukać sama...

Ósmego sierpnia 1925 roku pod jeden z lwowskich kościołów podjechała dorożka. Wsiadła z niej młoda para – znany w mieście pisarz i profesor uniwersytetu Jan Parandowski i Irena Helcel. W tym miejscu trzeba zawiesić relację, bowiem wszystkie okoliczności tego ślubu są nietypowe: nie ma świadków (tę rolę spełnili kościelni), gości, rodziców pana młodego, przyjaciół, w ogóle – nikogo. Zdumiewa również pora ślubu: godzina szósta rano.

Góra lodowa rodzinnych tajemnic

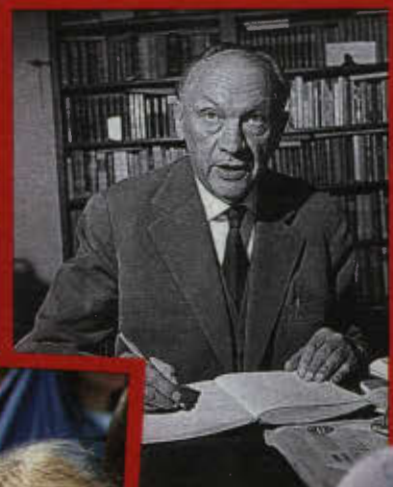
Niemal 90 lat później wnuczka Ireny i Jana, aktorka Joanna Szczepkowska, podjęła próbę rozwikłania rodzinnych zagadek. Intuicyjnie czuła, że ów dziwny ślub jest wierzchołkiem góry lodowej zbudowanej z rodzinnych tajemnic. Nie myliła się. Efektem jej śledztwa jest książka „Kto ty jesteś”, która właśnie pojawiła się w księgarniach.

Joanna Szczepkowska odkryła to, czego nigdy nie powiedzieli jej dziadkowie ani matka

▲ Z córkami, Hanną i Marią Konarowskimi. Obie są aktorkami, jak rodzice

► Andrzej Szczepkowski, ojciec Joanny, z wnuczką Hanią w roku 1991

▲ Jan Parandowski, pisarz i wieloletni prezes PEN Clubu. Rodzinnych sekretów nie ujawnił

(Roma, córka Ireny i Jana, żona aktora Andrzeja Szczepkowskiego). Że ten ślub był we Lwowie skandalem. Żonaty profesor miał romans ze swoją studentką. I rozwiódł się, aby ją poślubić. Przy okazji padło nazwisko pierwszej żony Jana Parandowskiego Aurelii Wyleżyńskiej, starannie wymazane z rodzinnych opowieści. Kilka lat wcześniej Wyleżyńska dla Jana Parandowskiego, początkującego, młodszego od niej pisarza, porzuciła drugiego męża i dostatknie życie.

Ale to dopiero pierwsza tajemnica. Kolejną jest fakt, że Jan Parandowski był dzieckiem nieślubnym. Szczepkowska odkryła, kim był jego ojciec (a więc jej pradziadek): to Iwan (Jan) Bartoszewski, wykładowca uniwersytetu we Lwowie i... ksiądz grekokatolicki, który prowadził wykłady tylko

po ukraińsku, i w reakcji na „polonizację” uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie w 1918 roku zrezygnował ze stanowiska. Jego grób znajduje się na cmentarzu Łyczakowskim we Lwowie.

W jednym z pudeł kryjących rodzinne archiwum Parandowskich i Szczepkowskich aktorka znalazła akt zgonu dziadka. Dowiedziała się z niego, że panieńskie nazwisko jej babki brzmiało Heizel, a nie Helcel. Pomyłka czy kolejna tajemnica? Okazało się, że to drugie.

Ślady i zdarzenia, które sprawiły, że istnieje

Akt urodzenia matki Joanny Szczepkowskiej na szczęście przetrwał w archiwach. Wynika z niego, że rodzicami matki Romy (a więc babki Joanny Szczepkowskiej) byli Hernani Helcel i Franciszka Szeps. Byli galicyjskimi Żydami, w pewnym momencie (dziś już nie da się ustalić dokładnej daty) Hernani zmienił nazwisko z Heizel na

Helcel. Co wynika dla aktorki z tych żmudnych poszukiwań? Ustalenie faktów i „śladów po zdarzeniach, które sprawiły, że istnieje”. Tak o tym pisze sama Joanna Szczepkowska: „Ukraiński ksiądz spotkał Julcię z Mościsk i urodził się mój dziadek, Jan Parandowski. Franciszka Szeps, Żydówka marząca o aktorskiej karierze, spotkała Hermana Helclę, żydowsko-niemieckiego przesiedleńcę. Urodziła się Irena, moja babka. Jestem prawnuczką kapeluszniczki, uczonego księdza i artystycznej bohemy. Prawnuczką Polki, Ukrainki i Żydówki”.

Aktorka nie dowiedziała się tego od matki ani jej młodszych braci. Roma Parandowska-Szczepkowska zmarła w 2007 r. Ostatnie lata spędziła w Skolimowie. Najwyraźniej nie chciała, by jej córka i wnuczki poznały rodzinne sekrety.

PK

Z byłym mężem Mirosławem Konarowskim

A portrait of actress Joanna Szczepkowska. She has short, curly brown hair and is looking thoughtfully to the side with her hand near her chin. She is wearing a purple t-shirt under a grey cardigan.

„Mam przeświadczenie, że jestem dalszym ciągiem tego, co oni przeżyli”
– pisze

Aktorka i pisarka

Urodzona 1 maja 1953 r., Joanna Szczepkowska jest jedynaczką. Jej mama, Roma Szczepkowska, nie mogła mieć więcej dzieci, choć bardzo tego pragnęła. Aktorką została po rodzicach (Roma skończyła szkołę teatralną, ale zrezygnowała z zawodu), pisarką – po dziadku. „Kto ty jesteś” to 16 książka w jej dorobku. Joanna Szczepkowska jest również felletonistką.